

Европейски съд по правата на човека

Сотирис и Никос Кутрас Атее срещу Гърция
(Sotiris and Nikos Koutras Attee v. Greece)

жалба № 39442/98, Reports 2000-XII

Решение от 16 ноември 2000 г. на II отделение на Съда

*(резюме)**

Чл. 6, т. 1: правото на достъп до съд при определяне на граждански права и задължения

Правото на достъп до съд не е абсолютно. То подлежи на подразбиращи се ограничения, по-специално що се касае до условията за допустимост на жалба, които по естеството си се нуждаят от държавно регулиране, а държавата притежава определена свобода на преценка в това отношение. Тези ограничения обаче не трябва да стесняват или редуцират достъпа на което и да било лице до съд по такъв начин или до такава степен, че да се накърнява самото естество на правото. Освен това, такива ограничения не биха били съобразни с чл. 6, т. 1, ако не преследват законна цел или ако липсва разумно отношение на пропорционалност между използваните средства и преследваната цел.

Фактът, че жалбоподателят е могъл да обжалва по съдебен ред засягащ го административен акт, но жалбата е била обявена за недопустима, сам по себе си не удовлетворява непременно изискванията на чл. 6, т. 1. Следва да се установи още и дали степента на достъпа до съд, осигурен от националното законодателство, е достатъчна за да гарантира “правото на съд” на индивида, като се има предвид принципът за върховенство на закона в едно демократично общество.

Нормите, касаещи формалните стъпки по подаване на жалба, имат за цел да осигурят доброто правораздаване. Те обаче, както и тяхното прилагане, не трябва да пречат на легитимиранияте от закона лица да се ползват от разполагаемо средство за защита.

Фактите по делото

На 11 февруари 1992 г. търговското дружество, което е жалбоподател по делото, кандидатствало пред Министерството на националната икономика за субсидия за построяването на хотел. Молбата била отхвърлена на 29 юни 1992 г. На 30 септември с.г. дружеството обжалвало решението пред Върховния административен съд. Жалбата била подадена лично от адвоката на жалбоподателя в полицейско управление № 4 в Атина, където двама полицейски служители поставили на първата ѝ страница печат, входящ номер и дата. Номерът не бил отбелязан обаче в протокола за депозиране, чийто текст бил щемпелован върху самата жалба.

* Материалът е подготвен и предоставен от Фондация *Български адвокати за правата на човека*, като част от диск „Сборник материали по правата на човека”, издаден от НИП през 2007 г.

На 6 февруари 1996 г. ВАС постановил, че жалбата е недопустима, защото не била спазена процедурата за подаването ѝ – в протокола за депозиране, където трябвало да се подпишат и се били подписали и подалият, и приелият жалбата, не били отбелязани входящият номер и датата. Макар и те да фигурирали в другия печат, разположен до този с протокола за депозиране, той пък не носел подписите на подалия и на приелия жалбата. Установената форма била за действителност и не можела да бъде валидно заменена с друга.

Решението станало окончателно на 16 май 1997 г., а жалбоподателят получил копие от него на 13 юни 1997 г.

Резюме на решението на Европейския съд

I. Твърдението за нарушение на чл. 6, т. 1 от Конвенцията

12. Жалбоподателят твърди, че решението на ВАС по същество представлява отказ от правосъдие в нарушение на чл. 6, т. 1 от Конвенцията. Според него, грешката при регистрирането на жалбата не е била по вина на дружеството, защото отговорността за правилното приемане на жалбата е била на полицейските служители и в качеството им на държавни служители те са били длъжни да предприемат необходимото, за да гарантират, че всичко е правилно.

13. Според правителството решението на ВАС е логична последица от направената грешка при подаването на жалбата и тъй като отговорността за нея е и на адвоката на дружеството, то жалбоподателят не може да се оплаква от нарушение на правата му.

14. Съдът напомня, че чл. 6, т. 1 гарантира на всекиго правото да отнесе който и да било спор относно своите граждански права и задължения пред съд. На това “право на съд”, чийто аспект е правото на достъп, може да се позовава всеки, който твърди на защитимо основание, че е осъществена незаконна намеса в упражняването на негово гражданско право, и се оплаква, че не е имал възможност да представи жалбата си пред съд, отговарящ на изискванията на чл. 6, т. 1 (виж, *inter alia*, решението [Голдър срещу Обединеното кралство](#)¹ от 21.02.1975 г., А.18, стр. 18, § 36).”

“15. От практиката на Съда е видно, че правото на достъп до съд не е абсолютно. То подлежи на подразбиращи се ограничения, по-специално що се касае до условията за допустимост на жалба, които по естеството си се нуждаят от държавно регулиране, а държавата притежава определена свобода на преценка в това отношение. Тези ограничения обаче не трябва да стесняват или редуцират достъпа на което и да било лице до съд по такъв начин или до такава степен, че да се накърнява самото естество на правото. Освен това, такива ограничения не биха били съобразни с чл. 6, т. 1, ако не преследват законна цел или ако липсва разумно отношение на пропорционалност между използваните средства и преследваната цел (виж наред с другите източници решението *Льоваж Престасион Сервис срещу Франция*², от 23.10.1996 г., *Reports of Judgments and Decisions* 1996-V, стр. 1543, § 40).”

16. В настоящия случай жалбата е била отхвърлена като недопустима. Дружеството-жалбоподател твърди, че елементарна деловодителска грешка го е лишила от правото му на съдебен контрол.

¹ Golder v. the United Kingdom

² Levages Prestations Services v. France

“17. Съдът напомня, че не е негова задача да заема мястото на вътрешните съдилища. Разрешаването на спорове по тълкуването на националното законодателство е задача на първо място на националните власти и то главно на съдилищата (виж решението *Едификасионс Марч Галехо С.А. срещу Испания*³ от 19.02.1998 г., *Reports* 1998-I, стр. 290, § 33). Това е така при тълкуването на процесуални норми, като например срокове за представяне на документи или подаване на жалби (виж решението *Перес де Рада Каванилес срещу Испания*⁴ от 28.10.1998 г., *Reports* 1998-VIII, стр. 3255, § 43). Ролята на Съда се ограничава до това да прецени дали ефектът от това тълкуване съответства на Конвенцията.

18. В допълнение Съдът потвърждава, че чл. 6 не задължава държавите-членки да имат апелативни и касационни съдилища. Въпреки това държава, която е учредила такива съдилища, е задължена да гарантира, че всяко легитимирано от закона лице ще се ползва от основните гаранции на чл. 6 пред тези съдилища (виж, наред с други източници, решението *Делкур срещу Белгия*⁵ от 17.01.1970 г., A.11, стр. 13-15, § 25).

Начинът, по който чл. 6, т. 1 се прилага към апелативните или касационните съдилища, зависи от специфичните особености на конкретното производство, като следва да се отчита цялостното производство съгласно вътрешноправния ред и ролята на касационния съд в него. Условието за допустимост на касационни жалби могат да бъдат по-строги, отколкото тези за обикновена жалба (виж, наред с други източници, решението *Бруала Гомез де ла Торе срещу Испания*⁶ от 19.12.1997 г., *Reports* 1997-VIII, стр. 2956, § 37 и решението по допустимостта по делото *Мор срещу Люксембург*⁷, по. 29236/95, 20.04.1999 г., непубликувано).”

19. По настоящото дело достъпът на жалбоподателя до ВАС е бил ограничен до произнасянето, че жалбата му е недопустима, защото входящият ѝ номер не е бил отбелязан в протокола за депозиране. “Фактът, че дружеството е могло да отнесе случая пред съд сам по себе си не удовлетворява непременно изискванията на чл. 6, т. 1. Следва да се установи още и дали степента на достъпа, осигурен от националното законодателство, е достатъчна за да гарантира “правото на съд” на индивида, като се има предвид принципът за върховенство на закона в едно демократично общество (виж цитираното по-горе решение *Голдър*, стр. 16-18, §§ 34-35).

20. Съдът счита, че нормите, касаещи формалните стъпки по подаване на жалба, имат за цел да осигурят доброто правораздаване. Страните в процеса би трябвало да очакват, че съществуващите норми ще се прилагат. Въпросните норми обаче, както и тяхното прилагане, не трябва да пречат на легитимираните от закона лица да се ползват от разполагаемо средство за защита.

21. Съдът отбелязва, че като е обявил жалбата за недопустима ВАС е наказал дружеството-жалбоподател за деловодителска грешка, направена при подаването ѝ, като при това жалбоподателят не може да бъде държан отговорен за грешката. Съдът счита по-скоро, че след като вътрешното законодателство позволява жалбата да бъде подадена чрез държавен орган, различен от регистратурата на ВАС, то отговорността за съобразяването с изискванията по

³ Edificaciones March Gallego S.A. v. Spain

⁴ Pérez de Rada Cavanilles v. Spain

⁵ Delcourt v. Belgium

⁶ Brualla Gómez de la Torre v. Spain

⁷ Mohr v. Luxembourg (dec.)

подаване на такава жалба е главно на държавните служители, оправомощени да я приемат.

22. В допълнение към това, като се има предвид специфичната роля на ВАС при контрола върху административни актове, Съдът не може да приеме, че производството пред този съд трябва да бъде толкова прекомерно формалистично.” Съдът отбелязва, че производството пред ВАС е било единствената възможност за разглеждане на жалбата на дружеството в съд, тъй като по тези дела той е първа и последна и инстанция.

23. На последно място, сам ВАС признава, че пропускът не пречи жалбата да бъде идентифицирана. “По тези причини Съдът счита, че дружеството-жалбоподател непропорционално е било възпрепятствано при упражняване на правото си на достъп до съд и следователно е накърнено самото естество на неговото право на съд.

Поради това е налице нарушение на чл. 6, т. 1 от Конвенцията.”

II. Твърдението за нарушение на чл. 13 от Конвенцията

24-25. Жалбоподателят твърди, че не е разполагал с ефективно вътрешноправно средство за защита пред съд, чрез което да упражни правата си.

С оглед заключението си по-горе Съдът счита, че не е необходимо да се произнася по това оплакване.

26-27. Жалбоподателят претендира за имуществени вреди сумата от 231 млн. гръцки драхми, която би получил, ако ВАС бе уважил жалбата му. В допълнение претендира и 20 млн. драхми за неимуществени вреди. Правителството поддържа, че справедливото обезщетение не трябва да надхвърля един милион драхми.

28-33. Съдът отбелязва, че не е сигурно дали ако ВАС бе приел жалбата за допустима, би я и уважил. Липсва каузална връзка между твърдените вреди и намереното нарушение и не следва да се присъжда обезщетение за имуществени вреди. Относно претърпените неимуществени вреди вследствие неосигуряването на справедлив процес, Съдът, като има предвид практиката си по въпроса, намира, че сумата от 3 млн. драхми представлява справедливо обезщетение.⁸

⁸ Всички решения са взети с единодушие.